

Streszczenie

Celem pracy jest zbadanie sposobu językowej kreacji ciała w poezji poprzez analizę wierszy trzech skandynawskich poetek. Cechą wspólną autorek jest ich podwójna tożsamość: wszystkie urodziły się poza Skandynawią, lecz tworzą w jednym z języków skandynawskich: Joanna Rządowska po norwesku, Athena Farrokhzad po szwedzku, Eva Tind po duńsku. Analiza obejmuje środki językowe, dobór słów, struktury gramatyczne i inne elementy języka (w tym metafory, związki frazeologiczne), które kreują językowy obraz ciała i cielesności w analizowanej twórczości skandynawskich poetek. Ze względu na to, że metafory nie dotyczą wyłącznie poezji i istnieją również w potocznym języku, analiza również dotyczy przenośni zachowanych w licznych utrwalonych wyrażeniach, co pozwala zrekonstruować obrazy językowe obrazujące relacje człowieka z różnymi zjawiskami w świecie w konkretnym języku. Językowa kreacja ciała odzwierciedla także relację człowieka/jednostki z innymi ludźmi. Zarówno samo ciało, jak i językowa kreacja ciała są elementami składającymi się na tożsamość człowieka, co jest istotne dla poetek, które wychowały się w innym kraju niż ten, w którym się urodziły. Sposób w jaki ciało i cielesność jawi się w poezji analizowanych poetek ma cechy indywidualne, ale poetki łączą cechy takie jak tworzenie metafor na podstawie porównań do natury czy też czerpanie z wyrażen idiomatycznych. Ponadto analiza bierze pod uwagę kobiecy punkt widzenia, pomijany w badaniach do połowy XX wieku.

Rozprawa ta ma w założeniu sytuować w nurcie szeroko pojmowanego językoznawstwa kulturowego rozumianego przez Sharifiana jako interdyscyplinarną gałąź badań, eksplorującą relacje między językiem, kulturą i konceptualizacją. Natomiast metoda jest w dużym stopniu wynikiem inspiracji językoznawstwem kognitywnym, ściśle połączonym z językoznawstwem kulturowym i według Sharifiana sztucznie oddzielonym od swojego następcy. Na początek wyjaśnione zostają pojęcia kategoryzacji, wartościowania i metafory na podstawie prac George'a Lakoffa. Podstawa teoretyczna opiera się głównie na jego dwóch książkach: *Metafory w naszym życiu* oraz *Kobieta, ogień i rzeczy niebezpieczne. Co kategorie mówią nam o umyśle*. Ponadto praca odnosi się do twórczości Julii Kristevej, aby zdefiniować pojęcie obcości, a także zbadać język poetycki i jego strukturę. Najważniejsze z nich dzieło to *Strangers to Ourselves*, a także dzieła, które mają charakter językoznawczy. Używany w rozprawie termin

„tożsamość” opiera się na pracach Thomasa Hyllanda Eriksena, ale uwzględnia także ujęcia lingwistyczne, w tym sformułowane przez Brit Mæhlum. Następnie część kontekstowa pracy opisuje pojęcie znaczenia i pozycji ciała, zarówno w odniesieniu do kultury, jak i filozofii, biologii i psychologii. Podstawa teoretyczna tworzy punkt wyjścia dla odczytania twórczości Joanny Rzadkowskiej, Atheny Farrokhzad i Evy Tind, a celem analitycznego procesu jest zbadanie w jaki sposób autorki tworzą swoje językowe kreacje ciała. Aby osiągnąć ten cel, wybrany został szereg struktur językowych, np. metafory, wyrażenia stałe, neologizmy, zaimki, przymiotniki itp., które następnie poddane zostały analizie konotacyjnej, denotacyjnej, sposobu łączenia ze sobą pól semantycznych różnych pojęć itd. Podsumowanie pracy doktorskiej znajdzie się w ostatniej części, w której analizowany materiał zostanie porównany oraz poddany ostatecznym wnioskom .

Niniejsza praca dotyczy poezji, która miesza różne formy języka, od języka metaforycznego po denotacyjny, a posiłkując się także potocznym. Ciało stanowi wspólną tematykę w zbiorach trzech wybranych poetek, ale zostało ukazane na trzy różne sposoby. Wszystkie z nich piszą w jednym z języków skandynawskich, w których wiele słów, pojęć i wyrażen pokrywa się ze sobą. Jednak każdy z tych języków ma również swoją własną charakterystykę. Ponadto każda z poetek ma zupełnie inne pochodzenie i jest zakorzeniona w innej kulturze, bliższej lub dalszej Skandynawii. Wszystkie te elementy wpływają na ich językowe kreacje ciała.

Można wskazać wiele podobieństw między trzema poetkami, ale jednocześnie każda z nich jest wyjątkowa w posługiwaniu się językiem. Wszystkie trzy wykorzystują swoją cielesność do przekazywania doświadczeń podwójnej tożsamości. Farrokhzad i Tind opowiadają o swoich ciałach i robią to w sposób bezpośredni i zakorzeniony w rzeczywistości, zaś Rzadkowska metaforyzuje obcość i opisuje byty nieistniejące. Podobnie poetki odnoszą się do konkretnej rzeczywistości. Pisarstwo Rzadkowskiej nie jest bezpośrednio związane z konkretną tożsamością narodową czy krajem, w którym się znajduje, ale u Farrokhzad i Tind jest jasne, o jakich obszarach, narodowościach i krajach mowa. Wszystkie trzy poetki tworzą metafory nawiązujące do natury. Tind łączy je z krajobrazem Korei Południowej, Farrokhzad porównuje w ten sposób naturę i ciało, a Rzadkowska ukazuje naturę jako coś wybrakowanego, co można poprawić. Poetki opisują ciało w kategoriach stanów emocjonalnych, wszystkie posługują się istniejącymi

metaforami i utrwalonymi wyrażeniami, ale je modyfikują. Wyłącznie Tind zawiera grafiki w swoich zbiorach poezji, z kolei Rzadkowska jako jedyna czerpie inspiracje z języka technicznego. Z drugiej strony Farrokhzad pisze głównie o tematyce politycznej. Ważną cechą wspólną tych trzech poetek jest to, że ich językowe kreacje ciała noszą piętno podwójnej tożsamości i wyobcowania. Choć w swoich wierszach poruszają podobną tematykę i mają podobne doświadczenia związane z imigracją, ich twórczość językowa jest inna – i wyjątkowa.